

Factsheet landelijke toegang maatschappelijke opvang

De maatschappelijke opvang voor dak- en thuislozen is toegankelijk voor iedereen die in Nederland woont. Zo staat het in de wet (Wmo). De bestuurders van de centrumgemeenten hebben over de landelijke toegang afspraken gemaakt. Deze factsheet geeft in het kort een overzicht van de regels en hun toepassing.

Waarom afspraken?

De Nederlandse gemeenten hebben op grond van de wet (Wmo) de opdracht opvang te verschaffen aan wie hierin zelf niet kan voorzien. Hiervoor krijgen 43 centrumgemeenten¹ geld van het Rijk voor maatschappelijke opvang. De hoogte van het bedrag is gebaseerd op de omvang van de problematiek in de gemeenten. Veel gemeenten investeren zelf ook in de sector. Daarbij is Maatschappelijke opvang tegenwoordig meer dan het bieden van 'bed, bad en brood'. De kosten van de hulpverlening zijn dan ook aanzienlijk. In de afgelopen jaren gingen daarom steeds meer gemeenten werken met regiobinding: alleen daklozen uit de eigen regio kregen toegang tot de opvang. Eén van de problemen hiermee is, dat de groep dak- en thuislozen die nergens zijn gebonden, tussen wal en schip kan raken. Om dit probleem op te lossen, hebben de gemeenten gezamenlijk beleidsregels vastgesteld waar ze zich allemaal aan willen houden.

Eerste opvang

Als een dakloze in een centrumgemeente vraagt om opvang, is deze gemeente verantwoordelijk voor de eerste opvang. De gemeente gaat wel na of de cliënt tot de doelgroep behoort. Dat wil zeggen dat hij noodgedwongen geen thuis meer heeft en zich niet zelfstandig in de samenleving kan staande houden. De volgende vraag is: waar kan deze cliënt in het vervolg het beste worden opgevangen?

Wat is de beste opvangplek?

De beste plek voor vervolgoptvang wordt gekozen in overleg met de cliënt en de betrokken centrumgemeenten. Het onderzoek daarvoor kan in principe binnen twee weken gebeuren. Een aantal omstandigheden is van belang.

- Waar wonen vrienden en familie van de cliënt? Is dit een positief sociaal netwerk?
- Welke hulp heeft een cliënt nodig? Waar heeft hij al relaties met hulpverleners van bijvoorbeeld de GGZ, het CJG of de MO?
- Is de cliënt in de regio bekend bij de politie?
- Waar staat de cliënt ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP²)?

Een criterium om voor vervolgoptvang in een andere dan de aanmeldgemeente in aanmerking te komen, kan zijn dat de cliënt in de drie jaar vóór zijn aanmelding, minimaal twee jaar aantoonbaar zijn hoofdverblijf in die centrumgemeente of regio had. Dit moet blijken uit inschrijving in de BRP of gegevens van zorginstellingen.

¹ Voor een overzicht van deze 43 gemeenten en de gemeenten in hun regio: <http://goo.gl/VVmhxK>

² Voorganger van de BRP is de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)

Er kunnen ook redenen zijn om een cliënt juist *niet* in een bepaalde regio te plaatsen. Bijvoorbeeld als hij verkeerde vrienden heeft of agressief is geweest tegen hulpverleners in die regio.

Wie is verantwoordelijk?

Als uit onderzoek blijkt dat een cliënt het beste in een bepaalde centrumgemeente kan worden opgevangen, dan is die gemeente verantwoordelijk. Dit wordt bekrachtigd in een beschikking (een officieel besluit). Als gemeenten het er niet over eens zijn wie verantwoordelijk is voor de opvang, kunnen ze het geschil voorleggen aan een geschillencommissie.

Overdracht

Elke centrumgemeente wijst een contactpersoon aan voor de landelijke toegang tot de maatschappelijke opvang. Als uit onderzoek blijkt dat opvang moet plaatsvinden in een andere gemeente dan de plaats van aanmelding, benadert de contactpersoon van de gemeente van aanmelding zijn collega in de andere gemeente. Zij maken afspraken over de overdracht van de cliënt. Wanneer gaat hij over? Naar welke instelling gaat hij? Hoe wordt het vervoer geregeld? Is reisbegeleiding nodig? Welke gegevens moeten worden overgedragen aan wie? Als de cliënt niet meteen terecht kan op zijn nieuwe plek, blijft hij in de opvang van de gemeente van aanmelding. De gemeente die uiteindelijk verantwoordelijk wordt draagt wel de kosten.

Vertrouwenspersoon

De gemeente moet zorgen dat cliënten van de maatschappelijke opvang goed weten wat hun rechten en plichten zijn. Dat moet zowel mondeling als schriftelijk gebeuren. De cliënt mag zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon.

Wat moet de gemeente registreren?

De afspraken over de landelijke toegang en overdracht worden in 2016 geëvalueerd. Om goed te kunnen monitoren, is het van belang dat gemeenten bijhouden hoeveel cliënten zij hebben opgevangen, waar deze cliënten uiteindelijk naar toe zijn gegaan en of de overdracht goed is verlopen.

Handreiking landelijke toegang maatschappelijke opvang

De beleidsregels en de precieze afspraken staan uitgebreid beschreven in de VNG Handreiking landelijke toegang maatschappelijke opvang. U vindt de handreiking op www.vng.nl (onder Maatschappelijke opvang).